

UN Bulletin

časopis OSN v České republice

8-9/2005

Světový summit 2005 je jedinečnou příležitostí setkat se a hledat řešení závažných globálních problémů. Je to taky možnost oživit Spojené národy. Je to zkrátka šance pro celé lidstvo.

Kofi Annan

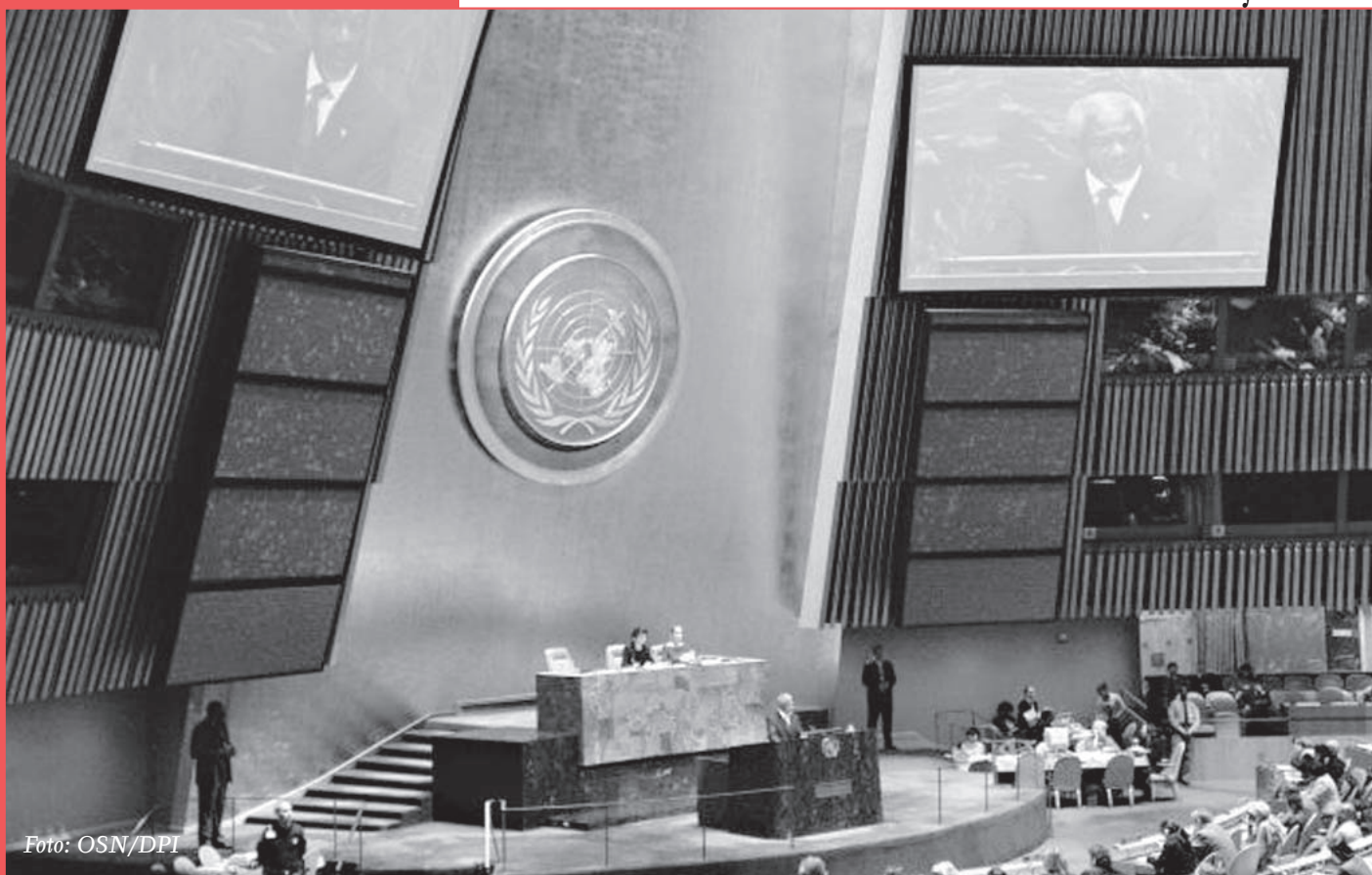

Foto: OSN/DPI

Ve dnech 14.-16. září se v newyorském sídle OSN uskutečnil Světový summit 2005, kterého se zúčastnilo 154 nejvyšších představitelů států a vlád. Toto plenární zasedání 60. Valného shromáždění bylo největším setkáním vůdců světového společenství v historii. Generální tajemník OSN, Kofi Annan, ve své zprávě „Ve větší svobodě“ už v březnu tohoto roku představil světu program summitu. Vlastní návrhy řešení mezinárodních problémů považoval Annan podle svých slov za ambiciózní, avšak nutné vzhledem k rizikům i možností, kterými svět disponuje. Věřil, že se najde politická vůle k jejich přijetí. Jednání o výsledném dokumentu Svě-

SVĚTOVÝ SUMMIT 2005

tového summitu trvala měsíce. Ještě před jeho zahájením bylo dosaženo významných úspěchů – byl vytvořen nový Demokratický fond a byla dokončena Úmluva proti nukleárnímu terorismu. Rozvojovému světu bylo přislíbeno výrazné navýšení finanční pomoci. Dokument, který Světový summit přijal, bude podstatným přínosem pro mnoho oblastí mezinárodní spolupráce. Určitých změn se však nepodařilo dosáhnout. Fakt, že se v případech jako je reforma OSN nebo nešíření atomových zbraní nepovedlo nalézt shodu, z nich

nedělá záležitosti méně naléhavé. Tento dokument je podle Annana dobrým začátkem, nyní se svět musí zaměřit na proces reformace. V brzké době má dojít k implementaci dohodnutých změn a zároveň bude pokračovat práce na řešení jiných obtížných úkolů. „Jedna věc se totiž ukázala zcela jasně: že v našem vzájemně provázaném světě stojíme nebo padáme všichni společně,“ řekl ve svém úvodním projevu na Světovém summitu Kofi Annan.

Více k tématu: strana 3 a 4

Přímé zahraniční investice celosvětově pomalu rostou

Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) vydala dne 29. září Světovou zprávu o investicích 2005. Publikace s podtitulem „Nadnárodní korporace a internacionalizace výzkumu a vývoje“ se zabývá trendy přílivu a odlivu přímých zahraničních investic. Zpráva uvádí, že po tříletém období útlumu dosáhly přímé zahraniční investice v roce 2004 mírného růstu. Změna vývojové tendence je výsledkem zvýšeného přílivu investic do rozvojových zemí. Přímé zahraniční investice do vyspělých států nadále klesají. „Intenzivní tlak konkurence vede firmy v mnoha odvětvích průmyslu k hledání nových možností zvýšení efektivity,“ řekl generální tajemník konference UNCTAD Supachai Panitchpakdi.

Zpráva o investicích letos poprvé obsahuje průzkum týkající se výzkumu a vývoji (R&D) u nadnárodních korporací. Díky zvýšenému toku do rozvojových států vzrostl celosvětový příliv přímých zahraničních investic za rok 2004 meziročně o 2% (celkem 648 miliard USD). Toto globální číslo však zahrnuje různé trendy. Příliv do rozvojových zemí dosáhl svého druhého historického maxima, stoupl o 40% na 233 miliard USD. Příliv investic do vyspělých států však zaznamenal pokles o 14% na 380 miliard USD. 36% všech přímých zahraničních investic šlo do rozvojového světa. Sedm z deseti států s nejvyšším přílivem investic byly rozvojové země nebo země v ekonomické transformaci, zatímco 10 největších poklesů v přílivu investic bylo zaznamenáno u vyspělých evropských států. Největším příjemcem přímých

zahraničních investic nicméně zůstávají Spojené státy americké, následovány jsou Velkou Británií a Čínou. Tendence se liší i v rámci regionů. Zatímco se investice do původních 15 států EU propadly o 40%, příliv do nových členských států, včetně České republiky, vzrostl oproti roku 2003 o 70% na 20 miliard USD. Celkově však příliv přímých zahraničních investic do EU klesl o 38% na 216 miliard USD.

Novinky v knihovně

„**Economic, Social and Cultural Rights: Handbook for National Human Rights Institutions**“ (Ekonomická, sociální a kulturní práva: příručka pro organizace zabývajícími se lidskými právy).

Tato příručka je určena všem institucím, které se zabývají lidskoprávní tematikou a chtějí rozvíjet svou činnost v oblastech ekonomických, sociálních a kulturních práv. Příručka seznamuje např. s tím, jak bránit porušování těch-

to práv, jaké jsou klíčové mezinárodní instrumenty dohlížející nad jejich dodržováním nebo jakým způsobem je možné tato práva využít v praxi organizace.

„**TRADE AND DEVELOPMENT REPORT 2005: New Features of Global Interdependence**“ (Zpráva o obchodu a rozvoji 2005)

Tato zpráva hodnotí současné trendy ve světové ekonomice, sleduje pokrok z hlediska Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals)

a zkoumá důsledky rychle se rozvíjejících ekonomik v Číně a Indii na ostatní rozvojové země.

„**Yearbook of the United Nations 2003**“ (Ročenka Organizace spojených národů 2003)

Tato unikátní publikace je kronikou všech klíčových událostí systému OSN v roce 2003. Mezi hlavní zmíněné události patří např. rozpor v Radě bezpečnosti týkající se použití síly v Iráku, teroristický útok na ústředí OSN v Bagdádu, nebo přijetí deklarace o boji proti terorismu.

www.osn.cz/knihovna-osn

Obsah čísla

2 Světová zpráva o investicích

Novinky v knihovně

3 Události OSN

Světový summit 2005

5 Fakta a čísla OSN

Zpráva o lidském rozvoji

7 Názory

Kofi Annan

Jiří Paroubek

UNbulletin

Editor

Candida Horňáková

Vydavatel

Informační centrum OSN v Praze

Objednávky

IC OSN, nám. Kinských 6

150 00 Praha 5

UNbulletin je časopis OSN v České republice.

T: (+420) 257 199 831-2,

F: (+420) 257 316 761

Internet: unicprg@osn.cz, www.osn.cz

Vychází zpravidla jednou za měsíc, je

distribován bezplatně.

Ev. č. MK ČR E 14551

Tištěno na recyklovaný papír.

Význam Světového summitu ukáže budoucnost

60. Valné shromáždění má uskutečnit závazky přijaté na summitu

Letošní 60. zasedání Valného shromáždění bylo zahájeno 13. září. Do New Yorku se tou dobou již sjížděli nejvyšší představitelé států a vlád, aby se zúčastnili historické schůzky na nejvyšší úrovni. Světový summit 2005, kterému společně předsedali zástupci Gabonu a Švédska (předsednické země 59. a 60. VS), měl za úkol přijmout zásadní rozhodnutí o klíčových otázkách v oblasti rozvoje, bezpečnosti, lidských práv a reformy OSN. Summit měl také zhodnotit postup plnění závazků Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals), na kterých se vůdci světového společenství dohodli v roce 2000.

Světový summit proběhl formou plenárních zasedání, během nichž všichni přítomní představitelé členských států prezentovali oficiální stanoviska svých zemí. Dne 14. září se v dopoledních hodinách konalo zvláštní zasedání o financování rozvojové pomoci, které navázalo na výsledky konference v Monterrey.

Summit doplňovaly různé další akce a jednání. Rada bezpečnosti se sešla na schůzi o hrozbách světovému míru a bezpečnosti, v sídle OSN proběhlo setkání představitelů států jihovýchodní Asie ASEAN a byly publikovány tři zprávy agentur OSN: zpráva o lidských sídlech agentury UN Habitat, zpráva Světové banky o rozvoji a výhledová zpráva Mezinárodního měnového fondu. Na četných multilaterálních i bilaterálních jednáních se sešli představitelé států, kteří by k sobě jinak jen obtížně hledali cestu například kvůli dlouhodobým vzájemným konfliktům. Účel Světového summitu jako platformy jednání byl tak naplněn.

Během summitu proběhly také celkem čtyři uzavřené kulaté stoly, které se věnovaly hlavním bodům summitu. Poslední den vrcholné schůzky byly výsledky těchto jednání prezentovány v plénu. Spolu se závěrečným doku-

mentem Světového summitu budou předmětem dalších jednání 60. Valného shromáždění, které pokračuje 17. září desetidenní všeobecnou rozpravou.

Jednání pokračují

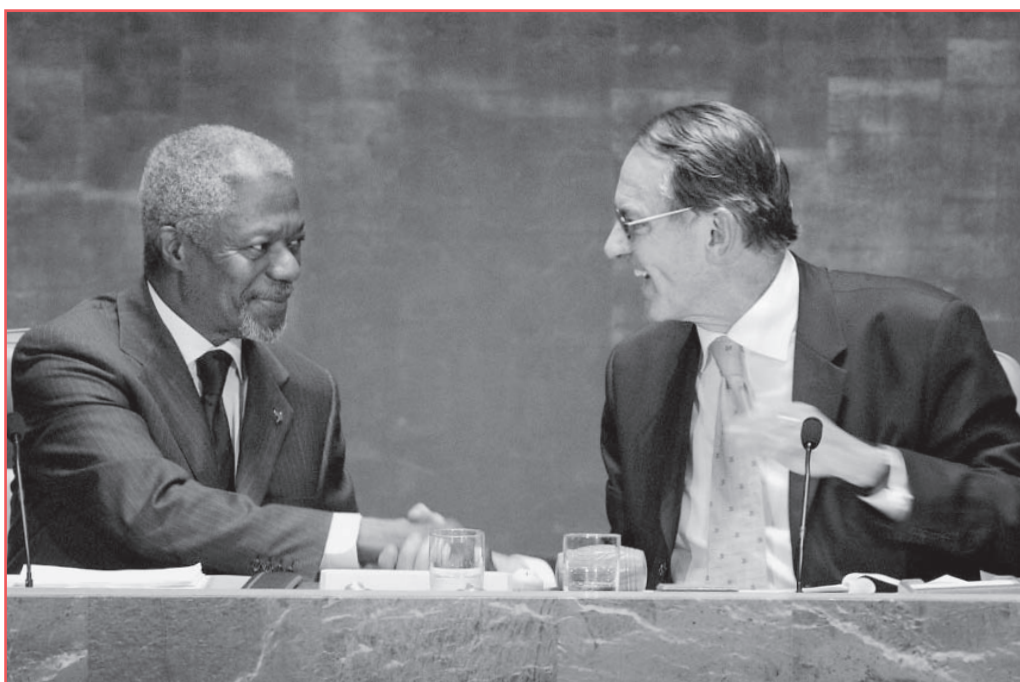
Valné shromáždění bylo ustaveno Chartou OSN v roce 1945 jako hlavní poradní orgán světové organizace. Toto multilaterální fórum jednající o široké škále mezinárodních témat je tvořeno zástupci všech 191 členských států, kde každý stát má při hlasování jeden hlas.

Přestože je VS v rámci svých kompetencí oprávněno přijímat jen nezávazné doporučení státům, za svou 60 letou historii iniciovalo množství politických, ekonomických, humanitárních, sociálních i právních aktivit, které ovlivnily životy miliónů lidí na celém světě.

V roce 2000 přijalo Valné shromáždění Deklaraci tisíciletí, která reflektuje

závazky členských států dosáhnout do roku 2015 specifických rozvojových cílů. Jejich prostřednictvím má být ve světovém měřítku například dosaženo větší bezpečnosti a lidského rozvoje, zmírnění extrémní chudoby převážně afrických států, lepší ochrany životního prostředí a má být také posíleno postavení Organizace spojených národů.

60. Valné shromáždění bude mít po skončení Světového summitu za úkol efektivně implementovat nově přijatá rozhodnutí a také jednat o dalších závažných otázkách, u kterých nebylo na vrcholné schůzce dosaženo konsenzu. Vedle běžné agendy patří mezi nejdůležitější body na programu 60. VS dokončení úmluvy proti terorismu, posílení nové Komise pro budování míru, pokračování v plnění Rozvojových cílů, vytvoření Rady pro lidská práva nebo reforma sekretariátu OSN a Rady bezpečnosti.

Kofi Annan a Jan Eliasson, předseda 60. Valného shromáždění, při zahájení Světového summitu

ZÁVĚREČNÝ DOKUMENT

Představitelé světového společenství, kteří se v newyorském sídle OSN setkali ve dnech 14.-16. září 2005 na Světovém summitu, se dohodli na přijetí opatření k řešení různých globálních problémů. Z výsledného dokumentu summitu vybíráme jeho zásadní body:

Rozvojová spolupráce

- Silný a jednoznačný závazek všech vlád, dárcovských i rozvojových států, dosáhnout Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs) do roku 2015.
- Navýšení pomoci k potírání chudoby o 50 miliard USD ročně do roku 2010.
- Závazek všech rozvojových států přijmout do roku 2006 národní plány dosažení MDGs.
- Dohoda o poskytnutí okamžité podpory iniciativám v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a boje s malárií.
- Závazek k vyvíjení inovativních zdrojů financování rozvoje, zejména v projektech posilujících sektor zdravotnictví.
- Dohoda o posouzení dalších opatření k zajištění dlouhodobé snesitelnosti dluhové zátěže prostřednictvím navýšení grantového financování. Stoprocentní vymazání oficiálních multilaterálních a bilaterálních dluhů nejzadluženějších zemí. Případné zvážení podstatné restrukturalizace dluhů u rozvojových zemí s neudržitelnou dluhovou zátěží, které nejsou součástí iniciativy úplného odpuštění dluhů.
- Závazek liberalizace trhu a promptní úsilí směrem k implementaci závazků z Doha.

Terorismus

- První jasné a naprosté světové odsouzení terorismu ve všech jeho formách a projevech, páchaném kýmkoliv, kdekoliv a za jakýmkoliv účelem.
- Silný politický tlak k přijetí komplexní úmluvy proti terorismu během příštího roku. Podpora brzkého nabytí účinnosti Konvence o nukleárním terorismu. Všem státům se doporučuje přijmout a implementovat dalších 12 protiteroristických úmluv.
- Shoda o potřebě vytvoření strategií boje proti terorismu k posílení mezinárodního společenství a oslabení teroristů.

Budování míru a jeho udržování

- Rozhodnutí o ustavení Komise pro budování míru, která bude nápomocna postkonfliktním státům. Komise bude mít vlastní sekretariát a stálý fond.
- Nový policejní komponent mírových misí OSN.
- Shoda v posílení role Rady bezpečnosti jako zprostředkovatele smíru.

Odpovědnost chránit

- Jasné a naprosté přijetí společné odpovědnosti všech členských států OSN za ochranu obyvatel proti genocidě, válečným zločinům, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti. Vyjádření ochoty přijmou včasná a rozhodná kolektivní řešení prostřednictvím Rady bezpečnosti v době, kdy jsou mírová jednání nedostatečná a národní orgány situaci neřeší.

Lidská práva a demokracie

- Mají být přijaty rozhodné kroky k posílení aparátu OSN podporujícího lidská práva. Podpurný akční plán a zdvojení rozpočtu UNHCR.
- Shoda v ustavení Rady OSN pro lidská práva během příštího roku.
- Opětovné zdůraznění, že demokracie je univerzální hodnotou. Uvítání nového Demokratického fondu OSN, který již obdržel příslib financování od 13 států v celkové výši \$32 milionů dolarů.
- Závazek eliminovat rozdíly činěné podle pohlaví, zejména co se týče nerovného přístupu ke vzdělání, vlastnictví majetku, násilí páchaném na ženách a dívkách a zrušení beztrestnosti za takové jednání.

Reforma managementu OSN

- Posílení dohledu nad fungováním OSN, včetně zavedení Úřadu vnitřního dohledu, zlepšení kontroly nad dalšími agenturami OSN a požadavku ustavení nezávislé dohlížecí poradní komise a nového etického úřadu.
- Modernizace OSN přezkoumáním všech nařízení starších pěti let, aby byly zastaralé priority nahrazeny novými.

- Revize rozpočtových pravidel a personálních předpisů. Návrh na jednorázové vyplacení zaměstnanců OSN, aby mohla být zajištěna efektivní restrukturalizace a nejlepší možné personální obsazení OSN.

Životní prostředí

- Uznání závažnosti klimatických změn a závazek k jednání prostřednictvím Rámcové úmluvy OSN o změnách klimatu. Zvláštní podpora bude poskytnuta malým rozvojovým ostrovním státům.
- Dohoda o vytvoření světového systému včasného varování.

Zdraví

- Zostření boje proti šířícím se epidemiím HIV/AIDS, tuberkulózy a malárie prostřednictvím prevence, péče o nemocné a jejich podpory. Získání dalších prostředků z národních, bilaterálních, mezinárodních i soukromých zdrojů.
- Závazek bojovat proti infekčním nemocem. Zajistit přijetí nových mezinárodních zdravotních předpisů a podporovat Světovou zdravotnickou organizaci a její systémy globální výstrahy a reakce na vypuklou epidemii.

Humanitární pomoc

- Vylepšení centrálního pohotovostního fondu OSN, aby pomoc po katastrofě byla k dispozici včas.
- Uznání Směrnic pro osoby vysídlené v rámci jednoho státu jako důležitého mezinárodního systému ochrany obyvatel.

Aktualizace Charty OSN

- Rozhodnutí revidovat a aktualizovat Chartu OSN:
 - Zrušení Poručnické rady, čímž dojde k završení dekolonizační role OSN.
 - Vymazání anachronických referencí o "nepřátelských státech".

Více k tématu na straně 7 a 8.

Celý text závěrečného dokumentu summitu je k dispozici na internetových stránkách www.un.org/summit2005

Týden před zahájením Světového summitu 2005 v New Yorku zveřejnil Rozvojový program OSN (UNDP) své každoroční zhodnocení lidského rozvoje. Zpráva (Human Development Report) tvrdí, že ačkoliv bylo z globálního hlediska dosaženo značného pokroku, mnohé jednotlivé země se naopak propadají do stále větší chudoby. Autoři zprávy vybízejí k rychlým a dramatickým změnám v oblasti mezinárodní pomoci, obchodu a bezpečnosti, pokud mají být naplněny sliby, k nimž se před pěti lety zavázali vůdci mezinárodního společenství. Pokud se totiž udrží současný trend, závazky Miléniové deklarace nebudou naplněny.

Na základě nejnovějších údajů z členských zemí poukazuje zpráva na příliš pomalý postup plnění osmi rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals, MDGs). Mezi její klíčové závěry patří následující údaje:

- 50 států, jejichž celková populace činí téměř 900 milionů, je již nyní pozadu s plněním alespoň jednoho MDG. 24 z nich se nachází v subsaharské Africe.
- Dalším 65 zemím s celkovým počtem obyvatel 1,2 miliard hrozí, že ani do roku 2040 nesplní své rozvojové cíle.
- Cíl č. 1 odstranit chudobu: současná tendence naznačuje, že v roce 2015 bude na světě 827 milionů lidí žít v extrémní chudobě. To je o 380 milionů víc, než jaký je cíl. Další 1,7 miliard lidí bude žít s průměrným příjmem 2 dolary denně.
- Cíl č. 2 základní vzdělání pro všechny: v roce 2015 bude 47 milionů dětí bez vzdělání, 19 milionů z nich budou děti ze subsaharské Afriky.
- Cíl č. 4 snížit dětskou úmrtnost o dvě třetiny: pokud bude pokračovat dnešní trend, nebude tento cíl u skupiny dětí do pěti let splněn v roce 2015, ale až v roce 2045. Během příští dekády bude pomalý postup v naplňování tohoto cíle stát život 41 milionů dětí.
- Cíl č. 7 zlepšení přístupu k pitné vodě a hygieně: při pokračující současné tendenci bude v roce 2015 bez přístupu k nezávadné pitné vodě 710 milionů obyvatel Země – o 210 mil. víc, než jaký je cíl. Přes 2 miliardy lidí zejména v subsaharské Africe nebudou mít přístup k hygienickým zařízením.

ZPRÁVA O LIDSKÉM ROZVOJI 2005

Větší míra pomoci, spravedlivý mezinárodní obchod a udržování míru jsou podmínky nutné k odstranění extrémní chudoby

Zpráva o lidském rozvoji zdůrazňuje, že rozvoj závisí zejména na vládách rozvojových zemí. Jejich prioritami musí být boj s nerovnostmi, dodržování lidských práv, povzbuzování investic a vymýcení korupce. Autoři se zaměřují zejména na roli bohatších států v boji proti chudobě ve třech hlavních oblastech, kterými jsou mezinárodní pomoc, obchod a bezpečnost.

Nerovnost zpomaluje pokrok

Zpráva uvádí, že extrémní nerovnost je brzdou pokroku v plnění MDGs a rozvojových záměrů vůbec. Hluboka propasti mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi je tu ukázána v plném světle: nejchudších 40 procent světové populace, t.j. 2,5 miliónu lidí, žije s příjmem menším než 2 dolary denně, což se rovná pouhým pěti procentům globálního příjmu.

Autoři zprávy nicméně upozorňují na to, že samotný ekonomický pokrok, pokud není doprovázen programy redukce chudoby, může mít ve svém důsledku na chudobu obyvatel jen malý dopad. Je důležité vytvářet podmínky pro chudé, aby mohli lépe participovat na příjmech svých států.

Existují zjevné souvislosti mezi nerovnostmi v příjmech, rozdíly mezi městy a venkovem, etniky a pohlavími. V Indii je například u dětí do pěti let o 50% vyšší úmrtnost dívek než chlapců. Spolu s nerovností mezi státy je tato nerovnost pohlaví jed-

nou z překážek, kterou musí Indie překonat, aby ekonomický úspěch přinesl i úspěch lidský.

Sliby pomoci musí být dodrženy

Zpráva UNDP poukazuje na pozitivní vývoj financování rozvoje od konference v Monterrey v roce 2002, kdy byl zahájen proces navýšení financování. Ten byl prozatím završen v červenci 2005 na summitu G8 v Gleneagles, na kterém světové velmoci slíbily zvýšit rozvojovou pomoc na 50 miliard dolarů ročně. Autoři však varují před samolibními závěry – i kdyby bylo dosaženo naplnění finanční pomoci ze tří čtvrtin, MDGs zůstanou nedosažitelné, zejména pokud finance budou téct pomalým proudem několik let.

Pokud se mimo kvantitu zároveň podíváme na kvalitu pomoci, zpráva uvádí, že tzv. vázaná pomoc, jež je spojena s nákupem materiálu nebo služeb od donorské země, stojí ročně 5 – 7 miliard dolarů navíc.

Pravidla světového obchodu

Autoři Zprávy o lidském rozvoji 2005 dále tvrdí, že donorské země selhaly na jednáních Světové obchodní organizace (WTO) v plnění vlastních závazků rozvojového programu. Realizování dohod z Doha se zatím příliš nevede a pokud na hongkongské ministerské schůzi v prosinci tohoto roku nebudou reformována obchodní pravidla,

Fakta a čísla OSN

MDGs i celý multilaterální obchodní systém se budou potýkat s fatálními důsledky.

Ostře kritizováno je ve zprávě tzv. „perverzní“ danění, podle kterého bohaté země uvalují na nejchudší státy světa nejvyšší daňové tarify. Zpráva se detailně zabývá dopadem zemědělských dotací a protekcionismu bohatých industrializovaných států na ekonomiku třetího světa. Donorské země dávají miliardu dolarů ročně na pomoc zemědělství rozvojových zemí a miliardu dolarů denně na podporu domácí produkce.

Válečné konflikty

Zpráva o lidském rozvoji 2005 zároveň zkoumá spojitost mezi válečným konfliktem a rozvojem. Většina států s nízkou mírou rozvoje – 22 států z 32 – se od začátku 90. let potýkala s válečným konfliktem. Důraz proto musí být na lokální úrovni kladen na prevenci konfliktů v rámci vymýcení chudoby a v celosvětovém měřítku na obchod se zbraněmi a poválečnou rekonstrukci. Autoři podporují snahu generálního tajemníka OSN Kofiho Annana o zřízení Komise budování míru, která by podporovala transformující se státy.

Index lidského rozvoje

V souhrnném hodnocení zpráva uvádí, že se 18 států s celkovým počtem obyvatel 460 miliónů propadlo na žebříčku indexu lidského rozvoje (Human Development Index, HDI). Tento ukazatel rozvoje srovnává od svého

uvedení v roce 1990 země světa podle hlavních indikátorů jako je příjem, průměrná délka života nebo vzdělání. Nejhuř je na tom subsaharská Afrika, zejména kvůli šíření HIV/AIDS. Jižní Afrika se v HDI propadla o 35 míst, Zimbabwe o 23 a Botswana o 21. Státy bývalé ruské federace se zase potýkají s ekonomickými problémy nebo se snižováním průměrné délky života, což vedlo např. Tadžikistán k propadu o 21 míst na HDI, Ukrajinu o 17 a Ruskou federaci o 15.

Nepříznivá čísla u některých zemí může alespoň částečně vyvážit celkový dojem o lidském rozvoji. V mnoha zemích byl totiž zaznamenán pokrok. Během posledních 15 let se lidé třetího světa stali všeobecně zdravějšími, vzdělanějšími, méně chudými a často žijí i v pluralitní demokracii. Průměrná délka života v rozvojových zemích stoupla o dva roky a ročně umírá o 2 milióny dětí méně. O 30 miliónů dětí více má přístup ke vzdělání a gramotnost tak za posledních 10 let stoupla z 70 na 76 procent. 1,2 miliardy lidí získalo přístup k nezávadné pitné vodě a 100 miliónů obyvatel planety se už nepotýká s extrémní chudobou.

Autoři zprávy o lidském rozvoji považují rok 2005 za přelomový. Mezinárodní společenství má možnost aplikovat metody a zdroje, které by mohly z příští dekády udělat skutečnou dekádu rozvoje. Co se týká tří základních pilířů mezinárodní spolupráce, zpráva poukazuje na hlavní problémy

Rozvojový program OSN (UNDP) je hlavním orgánem OSN pro koordinaci rozvojové činnosti. UNDP poskytuje strategické poradenství a pomáhá budovat institucionální a lidské kapacity na podporu vyváženého hospodářského růstu. Program působí ve 166 zemích světa, kde spolupracuje s partnery z veřejného i soukromého sektoru. Od roku 1990 pověřuje UNDP tým nezávislých expertů vypracováním výroční zprávy o lidském rozvoji.

a dává také zásadní doporučení. Je nepochybné, že globální společenství má prostředky k vymýcení chudoby i k překlenutí hlubokých nerovností, které rozdělují lidi i státy. Pět let po podepsání Miléniové deklarace zůstává zásadní otázkou rozvoje stále stejná: jsou vlády světa ochotny zbavit se starých praktik a dodržet slib, který daly chudým?

Zpráva Human Development Report 2005 je k dispozici na internetových stránkách www.hdr.undp.org

Sklenice je z poloviny plná

Kofi A. Annan

Výsledný dokument, který přijal Světový summit OSN, je označován za „zklamání“.

To je zčásti pravda. Ale přesto je to pozoruhodný výraz světové jednoty. A tuto informaci státy po týdnech tvrdých jednání přijaly. Ještě v úterý ráno, kdy už se světoví vůdci sjížděli do New Yorku, stále zbývalo 140 nesrovnalostí a 27 nevyřešených bodů. Díky diplomatickému úsilí ve stylu „ber, nebo nech ležet“ se podařilo text dokončit, ale došlo k tomu tak pozdě, že reportéři a komentátoři neměli vůbec čas jej analyzovat, než vyřkli soud. Nejde o kritiku, když řeknu, že mnohé soudy teď berou zpátky nebo opravují.

Nerad bych je kritizoval už proto, že mnozí ke mně byli vlídní. Vinu za údajné selhání dávali státům, které podle nich nedokázaly přijmout návrh mé odvážné reformy.

Při navrhování agendy summitu jsem úmyslně nasadil laťku vysoko, protože na mezinárodních jednáních nikdy nedostanete to, o co si řeknete. Reformy jsem také předložil v balíku. Tím jsem neměl na mysli, aby byly přijaty beze změny, ale to, že tak lze lépe dosáhnout pokroku.

Pozitivní změny

Výsledný dokument obsahuje silné závazky jak dárcovských, tak rozvo-

jových zemí týkající se kroků nutných k tomu, abychom do roku 2015 dosáhli cílů dojednaných před pěti lety na Summitu tisíciletí. Text obsahuje rozhodnutí posílit OSN v oblastech udržování míru včetně plánu na ustavení mírové komise, která zajistí soudržnější působení ve válkou postižených zemích.

Dále zahrnuje rozhodnutí posílit Úřad vysokého komisaře pro lidská práva a zdvojnásobit jeho rozpočet, vytvořit systém včasného varování v případě přírodních katastrof, mobilizovat nové zdroje v boji proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii a zlepšit centrální pohotovostní fond OSN tak, aby pomoc při katastrofách dorazila rychleji.

V dokumentu chybí definice terorismu, kterou jsem požadoval. Ale poprvé v dějinách OSN je v něm obsaženo odsouzení terorismu všemi členskými státy i jasně deklarovaná snaha do 12 měsíců dokončit konvenci o terorismu a shoda prosadit globální protiteroristickou strategii.

Pro mě je nejcennější, že členové OSN přijali kolektivní zodpovědnost za ochranu civilních obyvatel před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.

Státy však nedaly generálnímu tajemníkovi silnou výkonnou moc, kterou budeme já i moji nástupci potřebovat

při realizaci škály operací, kterými je OSN úkolována.

Navrhl jsem také reformu Rady bezpečnosti tak, aby její širší zastoupení lépe odráželo dnešní realitu. Všichni se shodneme na zásadách, ale problém je v podrobnostech. V dokumentu se však státy zavazují, že budou pokračovat v jednání, a koncem roku 2005 bude jejich úsilí přezkoumáno.

Hrozba jaderných zbraní

Největším nedostatkem dokumentu je to, že se nezabývá otázkou šíření jaderných zbraní, což je největší hrozba, které čelíme. Některé státy chtěly klást důraz jen na nešíření, zatímco jiné trvaly na tom, že úsilí o posílení Smlouvy o nešíření musí zahrnovat i kroky k odzbrojení. Opakoval se tak neúspěch květnové konference. Tato otázka je jistě příliš vážná na to, aby se stala rukojmím vyjednávání. Vyzývám proto představitele států, aby podnikli kroky k nalezení společné půdy. Jinak tento summit vstoupí do dějin jenom kvůli tomu, že nedokázal zastavit rozpad režimu nešíření jaderných zbraní, a tím se zastíní jeho úspěchy.

Generální tajemník OSN

My děláme OSN takovou, jaká je

Jiří Paroubek

Před pěti lety se v New Yorku nejvyšší představitelé zemí světa shodli na souboru konkrétních cílů, jejichž naplnění by znamenalo lepší a spravedlivější svět. V následujícím roce - po teroristických útocích na New York a jiná místa v USA - se naše agenda významně roz-

srpen/září 2005

šířila. Boj s terorismem, který byl zmíněn jen okrajově v Deklaraci tisíciletí, se stal jednou z hlavních priorit. Spolu s tím se stalo zřejmé, že jednotlivé cíle a priority jsou mezi sebou vzájemně propojeny jako nikdy předtím. Otázka tedy nestojí, zda tento Summit má být

o rozvoji nebo o bezpečnosti - musí být o obojím.

Hluboká propast mezi chudými a bohatými zeměmi nemůže být vyřešena v krátké době. Rozdíly musí být sníženy a cíle Deklarace tisíciletí musí být dosaženy. Při hodnocení jejich

Názory

dosavadního plnění nemá valného významu argumentovat pouze statistikami či tabulkami. Co je podstatné, že i v tomto století stále děti v různých částech světa umírají hlady. Řešit tuto ostudnou situaci je morálním imperativem, který nás zavazuje všechny bez výjimky - jak bohaté, tak chudé.

Česká republika se hlásí ke svému dílu odpovědnosti. Vyrovnali jsme se s tíhou ekonomického dědictví komunismu a úspěšně nastartovali prorůstový trend národního hospodářství. Vstup do EU ještě více posílil růst hlavních makroekonomických ukazatelů ČR. Není náhodou, že Česká republika je největším dárce rozvojové pomoci

Úmluvu a potlačování činů jaderného terorismu. Věříme, že tyto závazky nám pomůžou získat místo nestálého člena Rady bezpečnosti pro roky 2008 - 2009.

OSN bývá často kritizována za to, že je pomalá, že je neúčinná, vyčítají se jí mnohé hříchy. Nic ale nemůže změnit skutečnost, že jsme to my, jednotlivé členské státy, které ji dělají takovou, jaká je. Se všemi plusy a mínusy. Je to tedy především na členských státech, aby projevily politickou vůli ji reformovat a učinit efektivní ve složitě éře globalizace.

Připravujeme se, po týdnech těžké práce, přijmout dalekosáhlá rozhod-

z deseti nových členů EU. Česká zahraniční pomoc se více než zdvojnásobila a bude nadále růst.

Česká republika vnímá OSN jako klíčovou část systému multilaterální spolupráce. Proto máme hluboký zájem na zlepšení jejího fungování a posílení role OSN. Podílíme se na mírových misích OSN, budeme přispívat do Fondu demokracie OSN, jsme aktivní v oblasti lidských práv a spolu s ostatními bojujeme proti terorismu - právě před několika hodinami jsem zde, na půdě OSN, podepsal jménem ČR

nutí týkající se spolupráce v rozvojové problematice, financování rozvoje, bezpečnosti, boje proti terorismu, užití síly, udržování a budování míru, lidských práv a podpoře demokracie a institucionálních změn. Věřím, že jsme vykročili správným směrem a že tento Summit bude významným milníkem v reformním procesu. Rozhodnutí Summitu musí být bezodkladně naplněna.

Z vystoupení premiéra České republiky na Světovém summitu 2005.

Informační centrum OSN

- Vytváří a spravuje internetovou stránku OSN v češtině;
- vydává UNbulletin a tiskové zprávy v češtině a angličtině;
- poskytuje informace prostřednictvím e-mailové služby UN INFO on-line;
- udržuje přímý kontakt se sdělovacími prostředky, nevládními organizacemi, státními a vzdělávacími institucemi prostřednictvím tiskových konferencí, seminářů a přednášek o všech aspektech činnosti OSN;
- spravuje veřejnou knihovnu s více než 12 000 publikacemi, dokumenty a periodiky OSN;
- zodpovídá dotazy veřejnosti na dění v systému světové organizace;
- organizuje vzdělávací semináře pro studenty základních, středních a vysokých škol;
- organizuje výstavy, filmové projekce a informační kampaně, provozuje audiotéku a videotéku;
- poskytuje informační a technickou podporu projektům z oblastí mezinárodních vztahů, vzdělávání, ochrany menšin apod. (např. Pražský Model OSN);
- vydává publikace, filmy a další informační materiály OSN v českém jazyce;
- do sídla OSN v New Yorku podává zprávy o politickém vývoji ve své hostitelské zemi (tzv. systém včasného varování).